

S. XIII ss.:1204: *Montegato* (*Cart.* S.C. 370). En la trad. cat. dels *Usatges*, S. XIII: «de *Muntga2t* entró al Castel de Feels» (*N.CL.*, p. 84); 1316: en la regulació de la validesa de les *mides* segons l'estil de la ciutat, es fixa *Muntgat* com a límit de l'àrea (CCandi, *Mi. 5 Hi. Ca.* I, 1316); 1382: *Muntgat* (Rubió, *Diplomatari* 568); 1451: *Muntgat* (en CCandi, *Ciutat de Bna.*, *GGC*, 337, n. 886, i algunes dades posteriors en el mateix llibre).

ETIM. Ningú no n'ha escrit res, que sapiguem, sinó *AlcM*: que ve de «muntanya del gat». Dit així és una peculiaritat, car no en diuen més. En una forma indirecta podríem trobar-hi una justificació.

Seria potser un nom inspirat en les llegendes i literatura arturiana? És coneguda en aquestes la de la 15 batalla del rei Artús amb un monstre formidable, de figura de gat, sobre el qual escriví un article Freymond, «*Artus' Kampf mit dem Katzen-ungetüm*» en la *Festgabe Gröber (Beiträge z. roman. Phil.* 311ss.), a propòsit del qual suggerí Gaston Paris que 20 hagi suscitat algun NL fr., com el *Mont du Chat* de Savoia prop del Lac du Bourget (*Rom.* XX, 123). Val a dir que hi ha una grossa diferència: l'ús amb article, en aquest cas, que implica l'animal, mentre en el nostre la manca d'article suposa una formació més 25 antiga, probablement amb un genitiu, que el faria remuntar a alguna data ben anterior: de segles visigòtics; o més encara, de llatí vulgar.

S'imposa deixar-ho córrer, no solament per la menor popularitat de les històries arturianes a casa 30 nostra, sinó encara més perquè aqueixa data ens retorna sobriament al tipus nombrosíssim dels noms de castell, i turó: com el que hi ha, ben vistent, a Montgat; formats amb MONT i un NP. Del tal NP tenim proves de sobres; de manera que solament hem 35 de dubtar entre si és llatí-romà, o germànic o pre-romà.

Schulze (313) documenta *Catus* com a nom romà. En l'onomàstica germànica consta *Gato* (arrel GAD-, en Först., 563) i *Chato* (arrel CATH-, F. 360). 40

En el terreny pre-romà es veuen també molts indicis: pot ser cèltic, puix que *Cattos* (o *Cattus*, pl. *-tti*) és nom d'una tribu que hom creu cèltica, i la sufixació de *Cattaesius* i *Cattaius* (tots ells recollits per Schmoll, *Spr. IdgHisp.* 73) no en desdiria: potser hi hem d'ager- 45 manar els NLL *Chezy* del dept. Loiret (que suposa *CATTIACUM) conciliable encara amb *Gizià* (Jura) i fins amb *Les Gazacs* de H-Gar.: variants amb G- que Skok aplega, amb dubtes, com grup pre-romà (§ 516). Toscà *Gatti* < CATTI (Pieri, *Top. Arno* 79). 50

Les formes de les mencions medievals de *Montgat* em semblen aclarir un punt: que l'ètimon terminaria en -ATTU amb -T- doble no pas -ATU: car la -T- intervocàlica simple encara era sempre -d fins als SS. XI-XII i només després s'ensordí per la posició 55 final (cf. la meva rec. de l'ed. Molho de les *Homilies*

d'*Organyà* en *B.Hisp.* LXIII, 1961; i cf. *PVArGc.* pp. 29, 227, 236); però ací tenim 6 testimonis d'aquests segles en -t (o -tu), sense cap cas de -d.

Els testimonis abundosos de NPP *Cattus*, d'una o altra família lingüística, ens permeten almenys postular com ètimon de *Montgat* MONTEM CATTI 'turó' (i castell) d'un «Cattus». La -TT- és més favorable a un origen pre-romà: que pot ser cèltic o sorotàptic més aviat que del ram ibero-basc, si bé tampoc podem descartar un nom romà i àdhuc llatí havent-hi la possibilitat d'una duplicació intensiva de -T- de *Catus*; també hi lligaria l'ètimon CATTIUS (CATTIANUM) que hem demostrat per a *Caçà*.¹ Però tampoc podem rebutjar l'alternativa germànica, puix que hi ha una arrel CATU-: Först. 360.

Seria en va voler decidir-ho del tot: tals ambigüitats són naturals i inevitables en noms brevíssims com aquest. Si hi hagués alguna base històrica que hi donés peu també podríem suposar MONTEM CAPTUM 'pres, conquerit' p. ex. durant la conquesta de Barcelona, sota Lluís el Pradós; però no havent-n'hi, restaria arbitrari.²

El detall que ha de causar menys dubtes és el de la inicial C- (encara mantinguda en les mencions de 1006, 1054 i 1120, si bé no el 1007 etc.), puix que el canvi de CA- en Ga- inicial és un fet molt repetit: el cas del nom del *gat* no és més que un de tants; recordem CAVONE > gaó (*DECat* IV, 351) ll. CAIUS/GAIUS, *Garcia/Carcia*, *ganxo*/cèltic KAN-, *catxap/gazapo* etc.³

¹Cf. *Vilagats*: «vicinatus de V.» a. 1362, de la paròquia de Puigpardines (agre. a St. Privat de Bas) notícia única que dóna Alsius (*Nom.* I, 93) treta del *Llibre Verd* de Girona. Format sens dubte amb el mateix NP que *Montgat*; induria a veure-hi un NP germànic, amb -s de genitiu. Hi ha un *Mas Gatius*, que és antic, en el terme de Serrat (vall de Ribes), car figura el S. XVIII en el *Gibell* de Queralt (BCEC 1918, p. 140) i podria resultar d'un NP CATHIC-, derivat germ. en -IK (<MANSUM CATHICI en genitiu llatí). I el que dóna més versemblança a aquesta alternativa és el caràcter germànic del nom d'aquest *Radulf* que figura com senyor del castell de Montgat en les dues mencions més antigues (1006, 1007, supra). — ² Un *Moenicaptus* o *Moeniacoepthus* que hom atribueix a T. Livi (Schmoll, p. 92) està tan subjecte a dubtes (frase llatina?), que convé prescindir-ne del tot. — ³ Manca de tota base la idea de J. Segura (*Veu de Monts.* 1893, 327), de relacionar amb els noms arboris *gatell*, *gatoses*, *Gatuellas* etc. (*DECat.* IV, 418).

MONTGLÒS

Esqueis del terme de la Cellera de Ter (Selva)